

Opgave 2 Defensiesamenwerking in Europa

Bij deze opgave horen tekst 3, figuur 1 en tekst 4.

Inleiding

In december 2017 is in de Europese Unie (EU) op het gebied van defensie een Permanente Gestructureerde Samenwerkingsovereenkomst (PESCO) opgesteld. Deze opgave gaat over de samenwerking op het gebied van defensie tussen lidstaten binnen de EU en binnen de NAVO.

Gebruik tekst 3.

De EU heeft twee belangrijke doelen. De PESCO kan een middel zijn om deze doelen te bereiken.

- 2p 11 Leg voor een van deze doelen met het kernconcept samenwerking uit dat de PESCO aan dit doel bijdraagt. Gebruik in je uitleg:
- de omschrijving van het kernconcept samenwerking;
 - een voorbeeld uit tekst 3 van het kernconcept samenwerking;
 - een doel van de EU.

Gebruik tekst 3.

Er zijn verschillende voorbeelden van globaliseringsprocessen die de autonomie en macht van staten aantasten, zoals internationalisering van militaire macht.

- 2p 12
- Geef een voorbeeld uit tekst 3 van internationalisering van militaire macht.
 - Leg uit dat dit voorbeeld uit tekst 3 de autonomie en macht van staten aantast. Gebruik in je uitleg de omschrijving van het kernconcept macht.

Gebruik tekst 3.

Het instellen van de PESCO kan onderbouwd worden vanuit de liberale theorieën.

- 2p 13
- a** Geef een reden voor het instellen van de PESCO die past bij de liberale theorieën.
- b** Verklaar het instellen van de PESCO vanuit de liberale theorieën. Gebruik in je verklaring:
- een kenmerk van de liberale theorieën;
 - een voorbeeld uit tekst 3 van het gekozen kenmerk.

Gebruik figuur 1.

Het 'free riders' probleem wordt ook wel het probleem van collectieve actie of het dilemma van collectieve actie genoemd. Het 'free riders' probleem wordt veroorzaakt door 'free riders' gedrag.

In figuur 1 staan de militaire uitgaven van NAVO-lidstaten in 2015.

- 2p 14 Leg uit dat in figuur 1 het gedrag van 'free riders' te herkennen is. Gebruik in je uitleg:
- een omschrijving van het gedrag van 'free riders';
 - informatie uit figuur 1 over de militaire uitgaven van NAVO-lidstaten.

Gebruik figuur 1.

In 2014 annexeerde Rusland de Krim, een deel van het aangrenzende land Oekraïne. Stel dat jij onderzoek doet naar de groei van militaire uitgaven van NAVO-lidstaten die aan Rusland grenzen in vergelijking met de andere NAVO-lidstaten. In figuur 1 zijn de landen die aan Rusland grenzen grijs gemarkeerd.

- 3p 15
- Formuleer een hypothese over de groei van militaire uitgaven in 2015 van NAVO-lidstaten die aan Rusland grenzen, die te toetsen is met figuur 1.
 - Noem de afhankelijke en de onafhankelijke variabele in je hypothese.
 - Leg uit of de gegevens in figuur 1 je hypothese bevestigen of weerleggen.

Gebruik tekst 3 en tekst 4.

De PESCO is een bepaald type machtsbron. In tekst 3 en tekst 4 wordt deze machtsbron verschillend gewaardeerd.

- 2p 16
- a** Leg uit welk type machtsbron de PESCO is. Gebruik in je uitleg een omschrijving van het gekozen type machtsbron.
- b** Leg het verschil in waardering van de PESCO als machtsbron uit. Gebruik in je uitleg:
- een voorbeeld uit tekst 3 van de waardering van het gekozen type machtsbron;
 - een voorbeeld uit tekst 4 van de waardering van het gekozen type machtsbron.

Gebruik tekst 4.

Om zoveel mogelijk lidstaten deel te laten nemen aan de PESCO is een diplomatiek compromis gesloten.

- 2p 17 Leg uit dat het hechten aan de soevereiniteit van EU-lidstaten een reden kan zijn geweest voor het sluiten van dit diplomatiek compromis. Gebruik in je uitleg:
- een omschrijving van het begrip soevereiniteit;
 - een voorbeeld uit tekst 4 van soevereiniteit.

Gebruik tekst 4.

Voor het instellen van de PESCO is een diplomatiek compromis tussen lidstaten gesloten.

- 2p **18** Leg het diplomatiek compromis uit vanuit het rationele actor-paradigma. Gebruik in je uitleg:
- een kenmerk van het rationele actor-paradigma;
 - informatie uit tekst 4 waaruit het gekozen kenmerk blijkt.

Opgave 2 Defensiesamenwerking in Europa

tekst 3

PESCO

De Europese Unie gaat meer investeren in defensie en ook meer samenwerken op dit terrein. Bij het instellen van de 'Permanente Gestructureerde Samenwerkingsovereenkomst' (PESCO) is sprake van een doorbraak op dit gebied. Daar is ook alle aanleiding toe. (...)

"Dreiging vanuit Rusland, geweld in het Midden-Oosten en grote migratiebewegingen in Afrika nopen Europa tot een sterkere defensie", zo zei minister van Buitenlandse Zaken, Halbe Zijlstra, in Brussel, waar (...) de PESCO werd getekend. Maar ook de brexit (waardoor de EU een militaire mogendheid kwijtraakt), Trump¹⁾ (die twijfel zaait over de Amerikaanse bijstandsverplichting) en de verslechterde verhouding met NAVO-bondgenoot Turkije (die Russische raketverdedigings-systemen koopt) spelen een rol. (...)

De aangegane verplichtingen (...) betreffen onder meer doelstellingen voor investeringen in defensie, deelneming aan Europese capaciteitsprojecten en EU-missies en operaties, alsmede het verbeteren van de gereedheid en interoperabiliteit van militaire troepen en capaciteiten.

(...) Federica Mogherini, de buitenlandchef van de Europese Unie, wil dat de EU voortaan gezamenlijk nieuwe wapensystemen ontwikkelt, samen materieel aankoopt en samen operaties uitvoert. Dat is volgens haar niet alleen goedkoper en efficiënter, maar ook de enige manier om een tegenwicht te bieden aan de Amerikanen. Zo zijn inefficiëntie en onnodige dubblures in de EU grote problemen. Binnen de EU zijn bijvoorbeeld 17 tanktypes in gebruik, in de Verenigde Staten slechts één; in Europa vliegen twintig verschillende gevechtsvliegtuigen, in de Verenigde Staten zes. (...) PESCO moet ook leiden tot de ontwikkeling van nieuwe militaire technologie, waarbij de nationale defensie-industrieën kennis en belangen bundelen. (...)

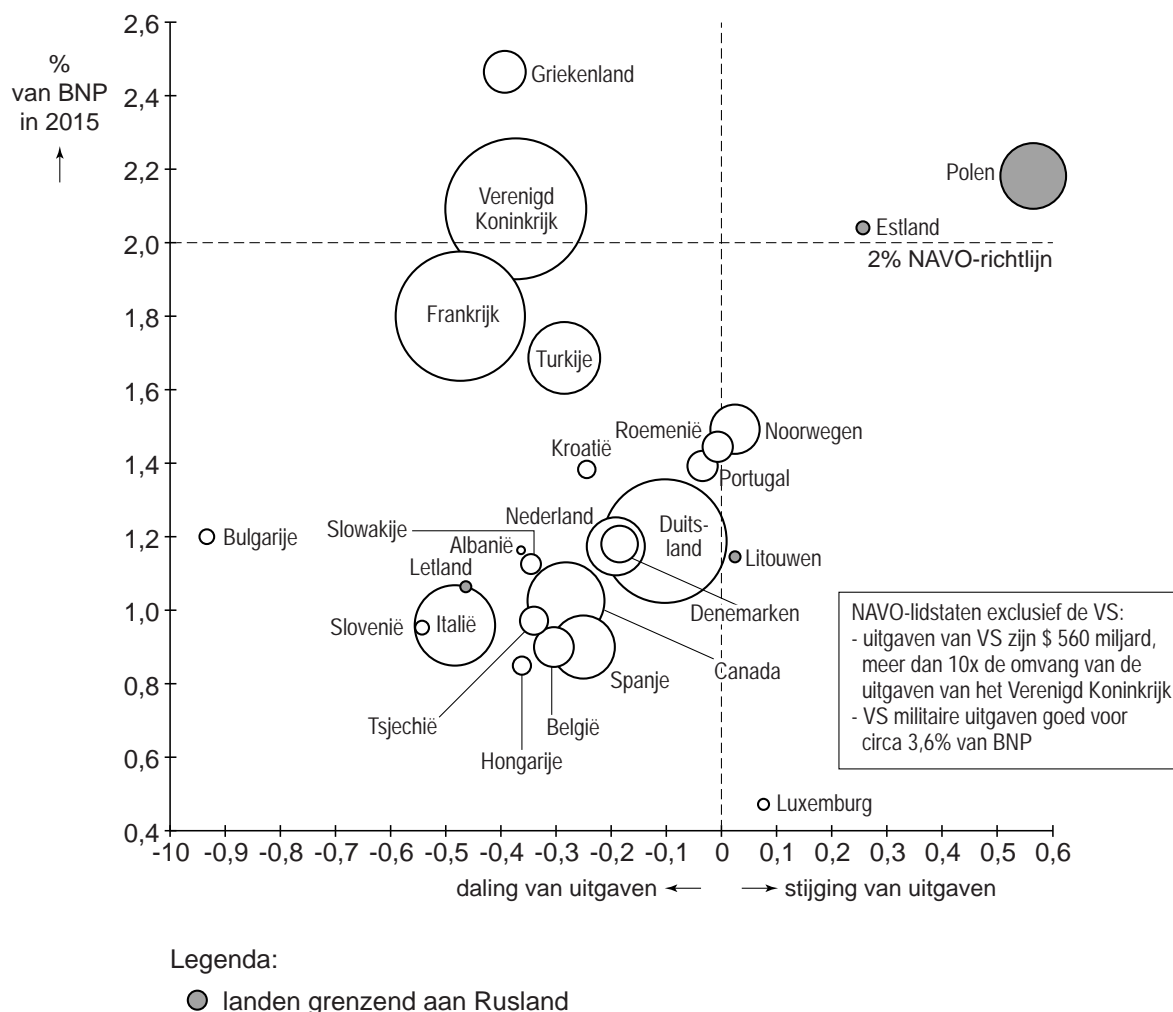
Besluitvorming over de inzet van militairen blijft een nationale verantwoordelijkheid. Belangrijk en het nieuwe van PESCO is echter wel dat de verplichtingen die worden aangegaan, niet vrijblijvend maar juridisch bindend zijn en de naleving ervan jaarlijks getoetst wordt. (...)

bron: Clingendael Instituut, 2018

noot 1 president Trump van de Verenigde Staten

figuur 1

Militaire uitgaven van NAVO in 2015

naar: Consultancy.nl, 2016

Toelichting

In 2015 namen 28 lidstaten deel aan de NAVO. In figuur 1 staan 26 lidstaten. Lidstaat VS staat apart in een kader. Lidstaat IJsland ontbreekt.

De 2% NAVO-richtlijn is het door de NAVO-lidstaten vastgestelde percentage van 2% van het bruto nationaal product (BNP) dat zij aan defensie zouden moeten besteden. Deze richtlijn is geen verplichting.

Op de x-as staat het percentage van het BNP waarmee de militaire uitgaven van NAVO-lidstaten aan de NAVO toe- of afneemt. Op de y-as staan de militaire uitgaven van NAVO-lidstaten als percentage van het BNP in 2015. De grootte van de bollen geeft de grootte weer van de militaire uitgaven van de NAVO-lidstaten ten opzichte van elkaar. De militaire uitgaven van de VS staan in het kader beschreven.

Een voorbeeld: Nederland leverde in 2015 een NAVO-bijdrage van iets minder dan 1,2% van het BNP. De Nederlandse NAVO-bijdrage als percentage van

het BNP daalt. De militaire uitgaven van Nederland waren in 2015 groter dan die van Denemarken en kleiner dan die van Duitsland.

tekst 4

Diplomatiek compromis

De opbouw van het Europese defensiebeleid verloopt enorm succesvol, zo is de boodschap van veel Europese politici en diplomaten.
5 (...) Maar niet iedereen gebruikt zulke grote woorden. Simon Coveney, minister van Buitenlandse Zaken in (...) Ierland, bagatelliseerde de samenwerking op defensiegebied
10 toen hij zijn parlement probeerde te overtuigen. "Het verplicht Ierland nergens toe. Er komt een structuur

waarbinnen we zelf projecten kiezen om met andere landen samen te
15 werken." (...) De Europese defensiesamenwerking ziet er dan ook anders uit dan de EU-verdragsteksten het bedoeld hadden. (...) Maar om iedereen te vriend te
20 houden, is er dit jaar een diplomatiek compromis bedacht waarbij de samenwerking ook 'inclusief'¹⁾ is. (...) De toetredingseisen voor Pesco zijn dan ook boterzacht. (...)

bron: Trouw, 2017

noot 1 Dit wil zeggen dat alle EU-lidstaten mee mogen doen.